

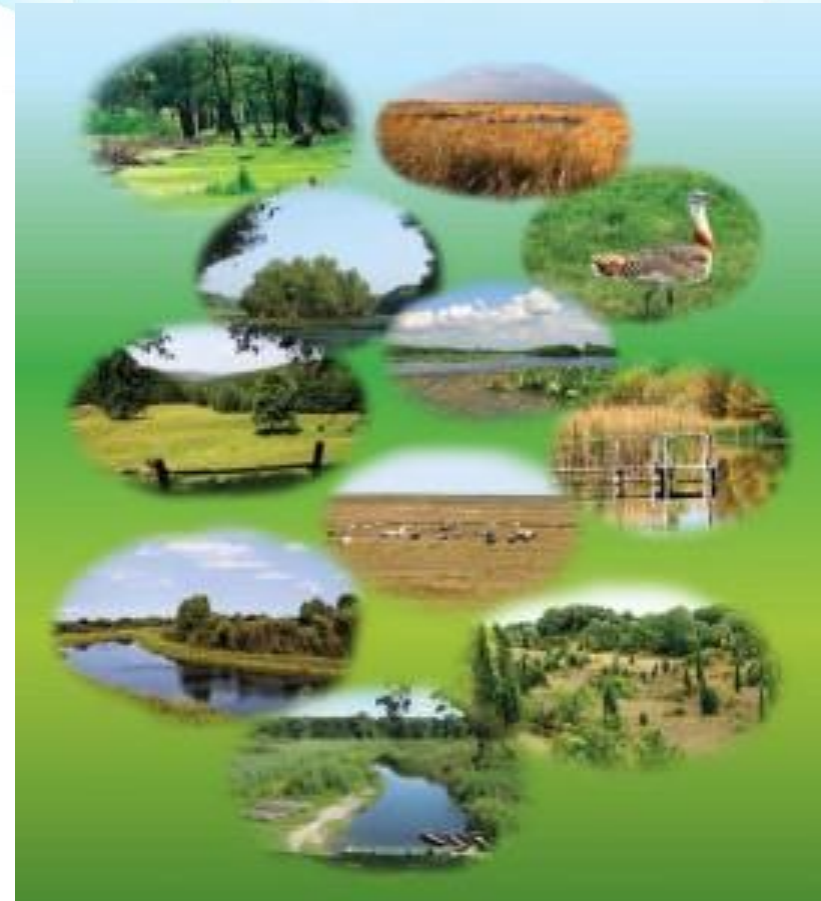
ZNAČAJ IZUČAVANJA ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

POJAM ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Ekologija je nauka o životnoj sredini. U široj javnosti se ovaj termin često koristi kao sinonim za pojam zaštite životne sredine, što nije ispravno, jer je zaštita životne sredine samo jedna od oblasti kojima se bavi ekologija

Životna sredina ili **okvir života** obuhvata sve ono što okružuje organizam i neposreno ili posredno deluje na njegovo stanje, rast, dužinu života.

POJAM ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Pod **zaštitom životne sredine** podrazumeva se predviđanje svih negativnih odraza bilo kojom ljudskom akcijom, intervencijom, odnosno promenom u sredini, u cilju sprečavanja uzroka degradacije, zagađivanja ili uništavanja životne sredine i prekomernog trošenja resursa i prostora.

Pod tim imenom podrazumeva se i preuzimanje niza mera (zakonskih, tehničkih, tehnoloških) koje na najbolji način mogu da spreče uzroke ili da ublaže ili otklone posledice.

POJAM ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

POJAM ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Zaštita životne sredine:

- određuje granice raznih vrsta opterećenja (zagađenja),
- predlaže zakonske propise,
- uvodi preventivne i reparativne mere za održanje potrebnog kvaliteta vazduha, voda, zemljišta i prehranbenih proizvoda,
- uvodi preventivne i reparativne mere za smanjenje buke, kontrolu pitke vode i kvaliteta prehrambenih proizvoda,
- uvodi preventivne i reparativne mere uticaj na smanjenje štetnih gasova iz industrijskih postrojenja i saobraćaja, zabranu proizvodnje gasova koji oštećuju ozonski omotač,
- utvrđuje pravila u odnosu na abiotičke i biotičke faktore životne sredine.

ISTORIJSKI RAZVOJ ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

U starom veku najstariji do sada poznat Zakon o zaštiti prirode odnosio se na zaštitu šuma, a donet je još u starom Vavilonu u XVIII veku pre naše ere.

U antičko doba razvojem zanata počinje degradacija rasturanjem otpada, bukom koju stvaraju kujundžije, kovači i primitivna prevozna sredstva. U starom Rimu bio je donet propis protiv buke koju stvara pucnjava bičem.

Marko Vitruvije, rimski pisac, arhitekta i inženjer, piše o tehničkoj opremi gradova, a posebno o održavanju higijene. U svojoj knjizi daje neka uputstva za izbor najpovoljnijih mesta za stanovanje. Analizira sve prirodne uslove sredine, uključujući kvalitet vode za piće, plovnost reka, biljni i životinjski fond.

SVEST O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

Danas kada mnogi problemi, kao što su: prenaseljenost, glad, ratni sukobi, opasnost od radioaktivnog zračenja, iscrpljivanje neobnovljivih izvora energije, opasnost od veoma ozbiljnih zagađivanja u atmosferi i nestajanje čitavih ekosistema (šumskih i vodenih) tište savremeno čovečanstvo, zaštita životne sredine postaje preokupacija svakog čoveka.

Sa promenama koje nastaju u prirodi kao posledica čovekovog „prisvajanja prirode” proizvodnjom, a koje se ispoljavaju i u narušavanju ekološke ravnoteže, **nastaje i svest o potrebi zaštite životne sredine**, kao značajna komponenta ekološke kulture čijem razvoju treba težiti u savremenoj civilizaciji.

SVEST O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

Svest o zaštiti životne sredine nastaje, kako na osnovu empirijskog tako i na osnovu naučnog istraživanja, ona ne vrši samo kritiku ekološke situacije, ona pored saznanja o uzrocima toga stanja poseduje i saznanje o potrebi zaštite životne sredine od daljeg narušavanja ekološke ravnoteže u njoj, kako bi se očuvao prirodni okvir života čoveka.

Zato svest o zaštiti životne sredine nije samo svest o ograničenosti prirode i svake moći u njoj i nad njom, već se zasniva i na saznanju da postojeći izvori energije i sadašnji životni uslovi čoveka mogu za duže vreme ili zauvek da se promene ili nestanu.

EKOLOŠKO OBRAZOVANJE

Ekološka znanja predstavljaju osnovni element svesti o zaštiti životne sredine. U ta znanja spadaju:

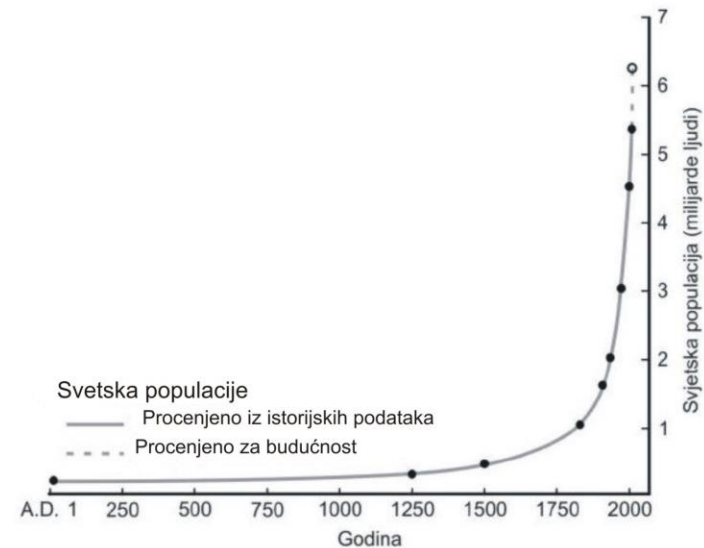
- saznanje o ograničenosti prirode (tj. njenih resursa) i potrebi uspostavljanja ravnoteže između prirodnih sistema i društvenih sistema koje stvaraju ljudi,
- saznanje o uzrocima koji dovode do ekološke krize i njenom globalnom karakteru i po potrebi globalne strategije društvenog razvoja kao pretpostavci opstanka života.

Ekološko obrazovanje – izučavanje zaštite životne sredine, polazeći od značaja koje ima za razvijanje ekološke svesti ne samo kod stručnjaka, već i kod širokih narodnih masa, u mnogim državama je postalo sastavni deo obrazovnih sadržaja od osnovnog do visokog obrazovanja

OSNOVNA NAČELA IZUČAVANJA ŽIVOTNE SREDINE

Za razumevanje značaja izučavanja zaštite životne sredine, neophodno je navesti nekoliko osnovnih načela izučavanja životne sredine:

1. Rast ljudske populacije na Zemlji je najznačajniji problem u životnoj sredini – povećanjem broja ljudi na Zemlji, povećavaju se i potrebe za prirodnim resursima. Prenaseljenost je već danas ozbiljan problem u pojedinim zemljama, naročito u zemljama u razvoju, i sve više postaje globalni problem.

OSNOVNA NAČELA IZUČAVANJA ŽIVOTNE SREDINE

2. **Održivi razvoj** je dugoročan cilj u zaštiti životne sredine koji osigurava život budućim generacijama ljudi i drugih živih bića koji nastanjuju Zemlju. Od devedesetih godina prošlog veka, u globalnim razmerima sve više prevladava koncept održivog razvoja, koji mnogi definišu na dva načina:

1. Održivi razvoj osigurava budućim generacijama jednaku dostupnost prirodnim resursima.
2. Održivi razvoj je tip razvoja koji je ekonomski isplativ, ne šteti životnoj sredini i socijalno je opravdan.

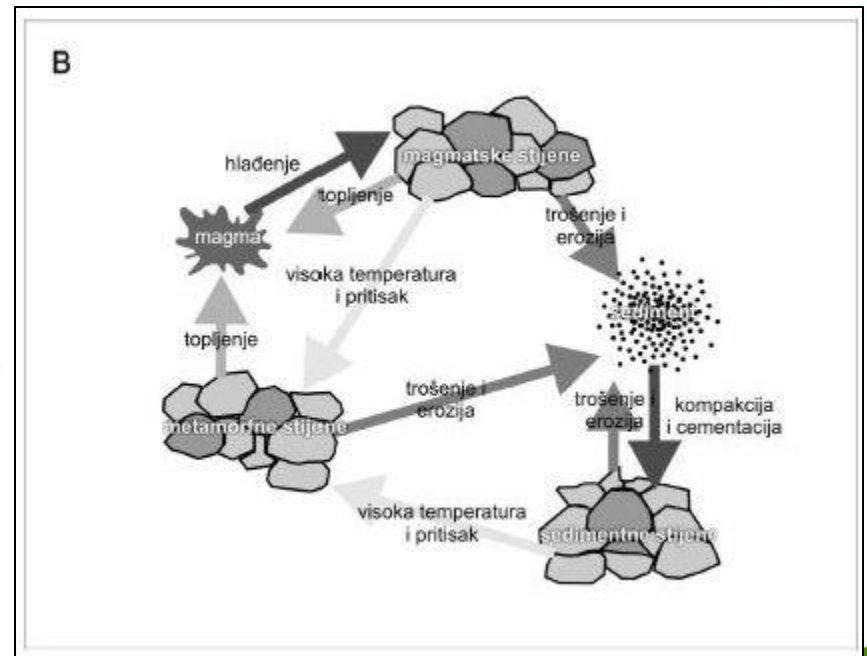
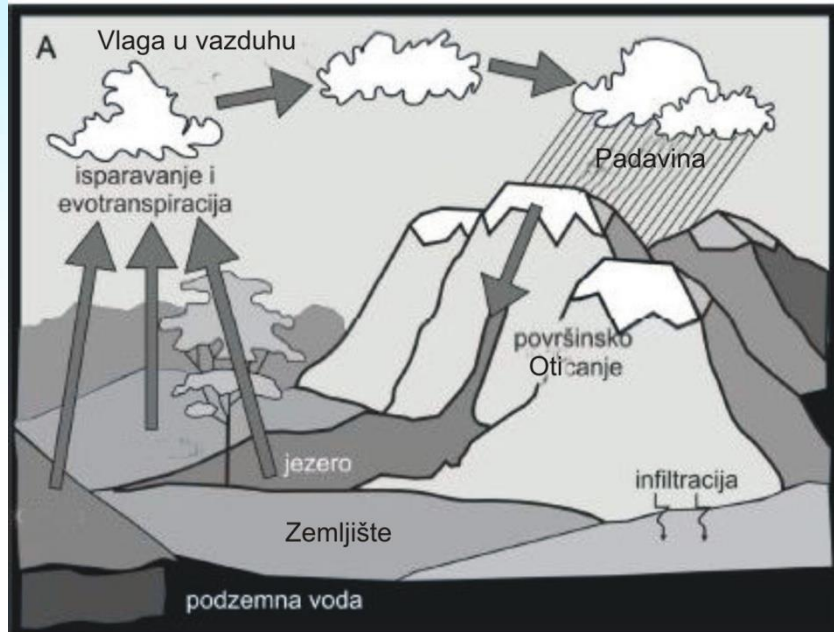
OSNOVNA NAČELA IZUČAVANJA ŽIVOTNE SREDINE

3. Sistemi i promene u sistemima – Većina sistema (npr. planeta Zemlja) sastoji se od nekoliko komponenata ili podsistema koji su u zajedničkoj interakciji i funkcionišu kao celina, pri čemu promene u jednoj komponenti prouzrokuju promene u drugim komponentama.

Planeta Zemlja je globalni sistem koji se sastoji od nekoliko podsistema: atmosfera, hidrosfere, biosfere i litosfere. Njihovom međusobnom interakcijom menjaju se površinski oblici na Zemlji. Promena u veličini ili učestalosti procesa u jednom od Zemljinih podsistema, uzrokuje promenu u ostalim podsistemima.

Za razliku od Zemlje, kao globalnog otvorenog sistema, sistemi u životnoj sredini, u kojima se materija u potpunosti obnavlja i kontinuirano menja kroz prirodne cikluse, nazivaju se zatvoreni sistemi. U zatvorenim sistemima ne dolazi do interakcije s okolinom izvan granica sistema. Primer za zatvorene sisteme su ciklus stena u prirodi i ciklus kruženja vode u prirodi.

OSNOVNA NAČELA IZUČAVANJA ŽIVOTNE SREDINE

OSNOVNA NAČELA IZUČAVANJA ŽIVOTNE SREDINE

4. **Prirodni procesi kao pretnja čoveku i životnoj sredini** nazivaju se još i prirodni hazardi i obuhvataju procese i događaje kao što su: poplave, klizišta, zemljotresi, vulkanska aktivnost – potrebno je prepoznati opasnost od prirodnih hazarda za ljude i životnu sredinu, proceniti rizik i planirati i sprečiti ili umanjiti štetne posledice koje mogu nastati njihovim delovanjem.

Procesi na Zemlji, koji uzrokuju gubitak ljudskih života i velike materijalne štete, nazivaju se opasni prirodni procesi ili prirodni hazardi. Najčešći prirodni hazardi su: oluje, poplave, zemljotresi, klizišta i vulkanske erupcije. Povećanje broja ljudi na Zemlji i koncentrisanje stanovništva i resursa u većim sredinama povećava opasnost od opasnih prirodnih procesa.

OSNOVNA NAČELA IZUČAVANJA ŽIVOTNE SREDINE

5. **Sadašnjost je ključ za prošlost** – pristup koji propagira ideju da su procesi koje uočavamo u sadašnjosti delovali i u prošlosti na formiranje geomorfoloških struktura (npr. tok reka u rečnim koritima, formiranje i kretanje glečera, pojave klizišta, zemljotresa itd).

Razumevanje prirodnih procesa koji u sadašnje doba oblikuju i menjaju okolinu značajno je za razumevanje procesa koji su delovali u geološkoj prošlosti.

Ovaj koncept razvijen je krajem XVIII veka, a njegov idejni začetnik je škotski geolog James Hutton, koji je zagovarao ideju postanka i razvoja Zemlje delovanjem sporih i dugotrajnih geoloških procesa.

CILJEVI I ZADACI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Usvajanje shvatanja o potrebi i značaju zaštite životne sredine podrazumeva:

- uključivanje problematike zaštite životne sredine u sve delove politike, planiranja i upravljanja,
- razvijanje i jačanje institucionalnih okvira kontrole i zaštite životne sredine,
- razvijanje procedure uključivanja životne sredine u proces odlučivanja i upravljanja,
- informisanje o stanju i promenama u životnoj sredini,
- poboljšanje sistema kontrole i upravljanja životnom sredinom,
- razvijanje stalnog obrazovanja iz problematika zaštite životne sredine,
- razvijanje i primena nacionalnih i lokalnih programa zaštite i unapređenja životne sredine,
- uključivanje troškova zaštitne i sanacije životne sredine u sferu predviđanja,
- razvijanje sistema i svih oblika zaštite od prirodnih i akcidentnih hazarda,
- definisanje maksimalno dozvoljene emisije,
- preorijentacija tehnoloških procesa, naročito u industriji u smislu razvoja malootpadnih tehnologija, energetskih i resursno efikasnih.

HVALA NA PAŽNJI!!